

HET GELUK VAN DE VREDESTICHTERS

Johan Goud, emeritus Remonstrants predikant en emeritus hoogleraar, schreef een stuk op de Duitse pagina van www.remonstranten.nl over het befaamde boek van de antimilitarist G.J.Heering, 'De zondeval van het christendom. Een studie over christendom, staat en oorlog', 1928. In 1981 verscheen laatste, vijfde druk. Onlangs werd de Duitse vertaling (die in 1930 verscheen) opnieuw uitgegeven, op initiatief van Peter Bürger in samenwerking met het Lebenshaus Schwäbische Alb, Ökumenisches Institut für Friedenstheologie. Johan Goud schreef:

In de wereld van nu steken nationalisme en internationale agressie de kop op, alsof nooit iets gebeurd is. Tijden waarvan we meenden dat ze voorbij waren – voorafgaand aan de Volkenbond, de VN, de EU - dreigen terug te keren. Aanvallen, veroveren en annexeren, het werd toen normaal geacht. Zoals Poetin, Yi Jinping en Trump het noodzakelijk en gerechtvaardigd vinden om resp. Oekraïne, Taiwan en Groenland of Panama in te lijven. De Chinese en de Amerikaanse presidenten beperken zich vooralsnog tot woorden. Maar woorden doen ertoe. Je kunt ze het best maar serieus nemen. Otto von Bismarck, minister-president van Pruisen, hield in 1862 voor het Pruisische parlement zijn beruchte 'bloed en ijzer' rede. "Nicht auf Preußens Liberalismus sieht Deutschland, sondern auf seine Macht (...) Nicht durch Reden und Majoritätsbeschlüsse werden die großen Fragen der Zeit entschieden (...) sondern durch Eisen und Blut." In 1864 begon hij de Duits-Deense oorlog. In 1866 de Pruisisch-Oostenrijkse oorlog. In 1870 de Duits-Franse oorlog. Die de opmaat vormde naar WO 1 - die de kiemen legde voor WO 2.

De remonstrantse theoloog G.J.Heering (1879-1955) was diep onder de indruk van de verbijsterende realiteit van de Eerste Wereldoorlog. Bijvoorbeeld citeert hij een Pruisisch officier die de veldtocht in Rusland had meegemaakt.

"De eerste nacht lieten we de mensen in huis en sliepen in de stal; de tweede nacht zonden we hen het huis uit, sliepen in hun bedden maar werden toch gehinderd door het huilen van de vrouwen en de kinderen daarbuiten in de kou; de derde nacht lachten we erom, wat een ander voelt gaat je niets meer aan."

Door eerlijke getuigenissen als deze raakte hij ervan overtuigd dat het christendom het heilige 'Neen' tegen de oorlog weer moest leren uitspreken. Na hoogleraar aan het Remonstrantse Seminarium te zijn geworden, riep hij in 1921 de kerk op, om het geweten van de samenleving te willen zijn. In 1924 richtte hij samen met anderen de tot nu toe bestaande antimilitaristische vereniging Kerk en Vrede op. In 1928 verscheen zijn invloedrijke boek De zondeval van het christendom. Een studie over christendom, staat en oorlog. Het is kort geleden in Duitse vertaling verschenen. Hij stelde zich daarin ten doel

"het Christendom los te slaan van de oorlogsidee, om ter wille van Gods eer aan het Christendom zijn oude bereidheid tot offer en kruis en daarmee zijn oude fierheid en onafhankelijkheid terug te geven." (347).

Heering haalt de kern van christelijk geloof naar voren: het geloof in een mens die 'vol van genade en waarheid' was en die over het geluk van de vrede-stichters sprak, 'want zij zullen kinderen van God worden genoemd'. Of deze kern de enige is en of Heering het laatste woord sprak, weet ik niet zeker. Maar van zijn boek gaat een dwingend en overtuigend appèl uit.

Geen mens kan zich eraan onttrekken.

(vertaling Jan Goud)